

Verslag gespreksronde 1 met Ieke Benschop (NMU) als inleider en Elisabeth van de Grift (TU Delft) als facilitator

Thema's die aan bod kwamen

- Participatie van omwonenden/burgers:
  - RES leeft momenteel nog niet buiten de georganiseerde stakeholders en *usual suspects*.
    - Hoe kan participatie worden vormgegeven zodat de doelstellingen gehaald kunnen worden?
      - Uitdaging voor ambtenaren:
        - Wanneer begin je met het benaderen en betrekken van bewoners?
        - Wanneer ga je naar politieke stakeholders?
        - Kortom: wie kun je op welke schaal betrekken en wanneer.
      - Op wat voor manier betrek je bewoners? (meepraten, meebeslissen, ...?)
        - Voorbeeld van Rotterdam: structuur van Klimaatakkoord gevolgd d.m.v. diverse gesprekstafels met diverse stakeholders om naar gezamenlijke invulling toe te werken
        - Eventueel d.m.v. een burgerraad/burgerforum: deelnemers inhoudelijk en procedureel op vlieghoogte brengen en vanuit een gelijkwaardige positie laten reageren op RES
          - Hoe zorg je ervoor deze stakeholders langdurig betrokken blijven bij dit soort participatieprocessen?
    - Lokaal eigendom: burgers financieel betrekken in ontwikkelingen? (Wiebes + IPO maken al geld vrij om burgerinvesteringen in projecten te kunnen faciliteren); een omgevingsfonds wordt gezien als te beperkt
      - Hoe “verleid” je de burger om “iets” te doen?
    - Is er een campagne nodig om breder draagvlak te creëren voor de RES?
      - En zo ja, wie ‘moet’ dit verhaal dan vertellen?
      - Eventueel complementaire campagnes vanuit het Rijk en de regio
        - Benadering van Veenergie (uit Drenthe) wordt als voorbeeld genoemd.
      - Is “gemiddelde Nederlander” zich bewust van Klimaatakkoord en de nationale doelen en de vertaling daarvan naar de RES?
    - Wat te doen met andere stakeholders als MKB en boeren in proces over RES?
- Thema-overstijgend: meervoudig ruimtegebruik om slimmer opgaves te realiseren
  - Er wordt vaak “tweedimensioneel” gedacht in ruimtegebruik
    - Hiervoor bewustwordingsproces nodig onder zowel burgers als ambtenaren.

- Voorbeeld uit praktijk: gemeenteambtenaar die eerst heeft geïnvesteerd in bewustwording van meervoudig ruimtegebruik onder interne stakeholders/collega's.
  - Opgaves stapelen/integrale vragen aan elkaar koppelen; "subdoelen", zoals luchtkwaliteit en veiligheid, meenemen vanuit RES.
  - (coöperatieve) Elektriciteitsopwekking kan (financieel) bijdragen aan de warmtetransitie ....
- Vraag vanuit NMU: Hoe ziet een succesvolle RES eruit wat betreft burgerparticipatie?
  - Wat zijn de randvoorwaarden voor participatief vormgeven van de RES?
  - Wie heeft welke verantwoordelijkheden?